SINTAXA ISTORICĂ
DIN PERSPECTIVĂ FILOLOGICĂ

The diachronic analysis of the old Romanian literary language must consider both the development and the reassessment of known information, and the proper interpretation of the linguistic form of their root, subsequently the correct placing in time and space of the facts, using methods and means characteristic of philological research.

Cuvinte-cheie: sintaxă istorică, limba română veche, filologie
Key-words: hystorical syntax, old Romanian language, philology

1. Cercetările consacrate limbii vechilor texte româneşti sunt, în ultimii ani, din ce în ce mai numeroase şi tot mai bine documentate. Publicate ca părţi ale unor volume de sinteză[1], dar cel mai adesea ca studii introductive la ediţii ştiinţifice ale unor scrieri considerate reprezentative pentru evoluţia scrisului nostru literar[2], aceste cercetări urmăresc în primul rând fonetica, morfologia şi lexicul scrierilor editate, domenii predilecte de interes pentru cunoaşterea procesului de constituire a normelor unice supradialectale[3] sau pentru acela de înnoire, de îmbogăţire şi de diversificare a lexicului literar[4]. Sintaxa vechilor noastre scrieri literare, fără să lipsească din preocupările specialiştilor în limba română veche[5], a fost însă mai puţin abordată.

[1] Gheţie, Ion (coordonator), 1997, p. 59-483.

[2] Consistente şi detaliate în ediţiile întocmite, după 1978, în cadrul Sectorului de limbă literară şi filologie al Institutului de Lingvistică din Bucureşti condus de Ion Gheţie, acest tip de studii a revenit în atenţie prin volumele alcătuite în ultimii ani în cadrul Universităţii „Al. Ioan Cuza" din Iaşi.

[3] Acest proces a fost atent studiat în Gheţie 1975.

[4] A se vedea Ursu, Neculai, 1962 şi Chivu, Gheorghe, Emanuela Buză, Alexandra Roman Moraru, 1992.

[5] Vezi, ca prim studiu reprezentativ, Avram, 1960.

BDD-V2836 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:25 UTC)

După începuturi plasate în perioade în care se încerca elaborarea unui prim tratat de istorie a limbii române[6], lingviştii au identificat, în cadrul unor descrieri de tip sincronic, ce nu s-au dorit totdeauna integratoare, în primul rând particularităţile morfosintactice prin care limba textelor vechi se diferenţia de cea actuală[7]. S-a încercat, de asemenea, identificarea unora dintre efectele influenţei exercitate de vechile limbi oficiale de cultură din spaţiul sud-est şi central european, slavona şi latina[8], şi, prin opoziţie cu aceste influenţe culte, detectarea unor fenomene şi structuri datorate presiunii exercitate constant, şi în plan sintactic, de limba română vorbită[9]. Iar relativ recent a fost elaborată o lucrare de tip integrator, în care analiza fenomenelor sintactice a rămas însă predominant descriptivă[10].

Un studiu de ansamblu al sintaxei vechilor scrieri literare redactate în limba română, în care să se încerce stabilirea etapelor de evoluţie a unor structuri sau sintagme şi să fie identificată originea unor fenomene sintactice mai puţin cunoscute, totul dintr-o perspectivă constant şi autentic diacronică, rămâne de aceea un deziderat ce va fi, sperăm, cât mai curând împlinit[11]. Numărul tot mai mare de ediţii de tip ştiinţific creează premisele necesare demersului, iar cunoştinţele tot mai diverse privind modelele sau sursele utilizate în vechile noastre scrieri literare oferă şi ele argumente în acest sens.

O sintaxă diacronică a limbii române literare vechi va trebui să urmărească însă nu doar îmbogăţirea sau reevaluarea informaţiilor cunoscute cu datele lingvistice oferite de texte anterior necercetate, ci şi corecta interpretare a formei lingvistice a surselor (în primul rând ediţii, dar şi tipărituri sau manuscrise cercetate fără intermediar), respectiv plasarea adecvată în timp şi în spaţiu a

[6] A se vedea articolelele tipărite în Vianu (coord.) 1956-1962, reluate selectiv în Rosetti, Cazacu (ed.) 1969. Bibliografia acestor cercetări poate fi văzută în Negraru, Moţiu-Marcus 1973.

[7] O primă sinteză a acestora a fost făcută în Rosetti 1968: 557-558, 563-567 şi în descrierile subsumate capitolelor cuprinse în Rosetti, Cazacu, Onu 1971. Vezi pentru acelaşi subiect Avram 1975: 459-466.

[8] Pentru influenţa slavonă în primele traduceri religioase româneşti, a se vedea Rosetti 1968: 557-558, 563-567 şi Rosetti, Cazacu, Onu 1971: 70-72, 143-146, 174-175, 187, iar pentru influenţa limbii latine, în primul rând studiile privind scrisul lui Miron Costin şi Dimitrie Cantemir (în Rosetti, Cazacu, Onu 1971: 265-268, 377-380 şi Moldovanu 1997: 7-46).

[9] Dintre volumele consacrate acestei influenţe, vezi Guruianu 2007.

[10] Frâncu 2009: 155-237, 339-418 (reluare şi amplificare a textului din Gheţie (coordonator) 1997).

[11] Înainte de tipărirea acestei comunicări a văzut lumina tiparului lucrarea *O sintaxă diacronică a limbii române vechi* (Stan 2013).

BDD-V2836 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:25 UTC)

fenomenelor, inclusiv prin utilizarea unor metode şi mijloace specifice investigaţiei filologice.

2. Cercetarea diacronică a unui fapt de limbă sau a unei clase de fenomene lingvistice presupune în primul rând plasarea formelor şi a structurilor în epoca şi în contextul cultural pe care le ilustrează textul în care acestea au fost înregistrate. Iar perspectiva filologică impune, pentru o analiză şi o interpretare corecte a unui fenomen lingvistic, inclusiv a unei structuri sintactice, şi încadrarea scrierii-sursă în varianta stilistică pe care aceasta o ilustrează în evoluţia istorică şi în procesul de diversificare socio-culturală a formei cultivate a dacoromânei. Trebuie de aceea făcute (sau cunoscute) datarea şi localizarea textului cercetat; trebuie stabilit caracterul de copie, traducere, prelucrare sau original al acestuia; trebuie identificat stilul, respectiv registrul stilistic pe care îl ilustrează textul-sursă şi trebuie luată obligatoriu în considerare concepţia lingvistică sau orientarea culturală căreia i s-a subordonat alcătuitorul (autor, traducător sau prelucrător al) acelui text.

a. Datarea textului

Este cunoscut şi adesea comentat cazul celei mai vechi traduceri româneşti a *Istoriilor* lui Herodot, scriere a cărei transpunere în limba română a fost plasată argumentat de către filologi şi istorici la mijlocul veacului al XVII-lea[12]. Se ştie însă de multă vreme că singurul manuscris prin care ni s-a transmis prima versiune românească a *Istoriilor* datează de la începutul veacului al XIX-lea[13]. În aceste condiţii, chiar dacă am accepta ideea că transcrierea vechii traduceri româneşti în manuscrisul descoperit la Coşula (Botoşani) a fost făcută cu fidelitate, respectând normele aceleiaşi variante literare (moldoveneşti), structurile sintactice sau cel puţin elementele corelative specifice acestora se vor fi schimbat (sau nu se poate demonstra că, prin copiere succesivă, forma primă a textului nu a fost modificată) şi, în consecinţă, textul cunoscut nu poate fi considerat, fără comentarii şi disocieri totdeauna dificile, ilustrativ pentru sintaxa limbii române din deceniile imediat următoare anului 1660[14].

O situaţie similară este ilustrată de *Letopiseţul Ţării Moldovei* alcătuit de Grigore Ureche. Redactat în timpul vieţii primului mare cronicar de limbă română cunoscut, textul ajuns până la noi a suferit numeroasele modificări de formă lingvistică, inclusiv adaosuri ale unor pasaje pe care originalul

[12] Vezi Onu 1984: VII.

[13] Onu 1984: VI.

[14] Ultimele cercetări au stabilit că traducerea *Istoriilor* lui Herodot a fost făcută de Nicolae Milescu Spătarul cândva între anii 1668 şi 1670 (Onu 1984: VII).

BDD-V2836 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:25 UTC)

moldovenesc nu le avea, datorate interpolatorului muntean cel mai cunoscut, Simion Dascălul, respectiv putneanului Misail Călugărul[15]. În absenţa manuscrisului autograf, copii diverse ale *Letopiseţului* lui Grigore Ureche, datând nu din prima jumătate a secolului al XVII-lea, ci de la sfârşitul acestui secol (ms. rom. 169 BAR) sau din deceniile ulterioare anului 1700 (ms. rom. 174 şi ms. rom. 1445 BAR)[16], au fost combinate de istorici pentru a reconstitui, în ediţiile cunoscute (şi utilizate în prezent pentru cercetare), conţinutul *Letopiseţului*.

În mod identic au procedat istoricii care au editat, tot prin reconstruirea conţinutului faptic al originalelor, cronicile munteneşti datorate unor autori care au trăit la finele veacului al XVII-lea. Pentru editarea *Istoriei* lui Constantin Cantacuzino, a *Cronicii* lui Radu Popescu, a *Letopiseţului cantacuzinesc,* a *Istoriilor lui Radu Popescu* sau a *Anonimului brâncovenesc* au fost puse alături, prin segmentări şi asamblări ce au urmărit exclusiv firul cronologic al evenimentelor, pasaje din manuscrise alcătuite de copişti diferiţi în epoci distincte, toate ulterioare datei de alcătuire a originalelor[17]. Pe aceeaşi pagină a ediţiilor cunoscute se pot astfel întâlni forme ce au avut curs în jurul anului 1700 cu fapte de limbă specifice începutului de secol XVIII, ulterioare anului 1750 şi chiar anului 1800.

b. Localizarea textului

Deşi în prezent nu poate fi susţinută cu argumente greu de combătut existenţa unor structuri morfosintactice prin care variantele regionale ale vechii noastre limbi de cultură să fi fost în mod net diferenţiate[18], se pot formula ipoteze privind caracterul regional al unor anumite fenomene sintactice.

Am avansat o asemenea ipoteză privind originea muntenească a vocativului plural în *-lor*[19].

Reluarea pleonastică a complementului direct (de tipul *l-am văzutu-l*, *te voi striga-te*), foarte probabil o extindere a procedeului sintactic (anticiparea sau reluarea complementului direct) impus de timpuriu ca normă lingvistică de uz general în dacoromână[20], pare să fi individualizat, la sfârşitul secolului

[15] În cea mai bună ediţie cunoscută, alcătuită de P. P. Panaitescu (Grigore Ureche, *Letopiseţul Ţării Moldovei,* Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, [1958]), interpolările celor doi copişti sunt culese, pentru mai uşoară identificare, cu alt corp de literă.

[16] Vezi Panaitescu 1958: 55-57.

[17] A se vedea pentru detalii, Gregorian 1961: CXXVIII-CXXX.

[18] Vezi în acest sens şi Gheţie 1975: 83.

[19] Chivu 1980: 285-295.

[20] Frâncu 2009: 350-351.

BDD-V2836 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:25 UTC)

al XVII-lea, norma uzuală în nordul Moldovei şi, foarte probabil, în nord-estul Transilvaniei[21].

Foarte probabil, încă din veacul al XVI-lea, interogativele introduse prin *că ce*, îmbinare de cuvinte sudată ulterior şi devenită în această ultimă formă conjuncţie (*căce* şi apoi *căci*) odată cu schimbarea semnificaţiei şi a încadrării sintactice, erau specifice textelor scrise în aşa-numitul subdialect nordic[22], dar exemple numeroase pot fi recoltate, dovadă a vechimii construcţiei, şi din texte coresiene[23].

Tot în variantele nordice ale dacoromânei pare să fi circulat, până la finele veacului al XIX-lea, de când datează câteva (ultime?) atestări întâlnite în operele lui Ion Creangă şi Calistrat Hogaş[24], locuţiunea adverbială *în cât* „aşa cum, precum", devenită ulterior prin sudare conjuncţie cu valoare consecutivă (*încât*)[25].

Preponderent nordice vor fi fost, de la sfârşitul secolului al XVII-lea până în epoca modernă, şi formele verbale compuse care aveau în structură infinitivul lung, utilizat în topică normală – cu auxiliarul antepus – inclusiv în formele de viitor sau de optativ (de tipul *voi cântare, aş zburare*), după cum sugerează atestări dialectale din graiuri vest-transilvănene[26] şi din câteva texte alcătuite, în veacul al XVIII-lea, în Transilvania[27] şi, la finele secolului al XIX-lea, în jumătatea de nord a Moldovei[28].

---

[21] Atestărilor foarte numeroase din *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, unde procedeul avea, în mod cert, şi rol stilistic (vezi Chivu 2000: 91), şi din *Psaltirea de-nţăles,* imprimată tot de Dosoftei, li se alătură câteva construcţii identice, înregistrate în *Divanul* lui Dimitrie Cantemir, în *Letopiseţul* lui Ion Neculce, dar şi în manuscrise alcătuite în nord-estul Transilvaniei (vezi Frâncu 2009: 351).

[22] Vezi pentru atestări din *Codicele Sturdzan, Codicele Todorescu, Psaltirea Scheiană* şi *Palia de la Orăştie, Dicţionarul limbii române* s.v. *căci* şi Chivu 1993: 192.

[23] Sunt consemnate atestări în *Apostol*, în *Cazania I*, în *Molitvelnic* şi în *Psaltirea slavo-română* (1577).

[24] În *Dicţionarul limbii române* s.v. *încât* sunt selectate exemple anterioare extrase din *Letopiseţele* moldoveneşti şi din texte semnate de Al. Beldiman.

[25] În *Micul dicţionar academic* s. v. *încât*, se afirmă eronat (din cauza confuziei dintre *în cât* şi *încât*) că prima atestare a conjuncţiei consecutive a fost înregistrată în *Letopiseţul* lui Miron Costin.

[26] Vezi Mării 2004: 26-28.

[27] „Formelor de vorbit" din *Elementa linguae Dacoromanae sive Valachicae,* care atestă această utilizare în Transilvania, la sfârşitul secolului al XVIII-lea (ed. Mircea Zdrenghea, p. 101, 105, 107, 109, 110), li se alătură exemple numeroase înregistrate în *Cântece câmpeneşti,* cartea de versuri tipărită la Cluj, în 1768 (f. 6^{v}, 7^{r}, 8 ^{r}, 10^{r}, 11^{r}).

[28] Atestării cunoscute din creaţia eminesciană (*aş zburare* din ultimul vers al poeziei *O călărire în zori* a părut multor cercetători o simplă creaţie analogică, impusă de rimă) i se alătură o alta, ignorată, existentă în textele lui Ion Creangă (*Harap-Alb: doar, de-a puterea hi, am căzut la casă împărătească*).

BDD-V2836 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:25 UTC)

Toate aceste ipoteze, ilustrative pentru istoria unor fenomene ce au sau au avut, în anumite etape istorice, o circulaţie (mai) largă în dacoromână, ipoteze bazate pe locul de alcătuire a textelor în care au fost înregistrate, trebuie susţinute sau combătute prin utilizarea unor noi exemple, extrase din scrieri nou cercetate ce trebuie şi ele localizate, adică subsumate corect variantei literare regionale pe care o ilustrează.

Localizarea textelor trebuie deci avută şi ea în vedere în cercetările de sintaxă diacronică pentru a identifica punctul de plecare, respectiv difuzarea unor structuri sau îmbinări sintactice. Aceasta dincolo de constatarea, devenită deja loc comun, potrivit căreia textele scrise în variante literare nordice ale vechii noastre limbi literare erau şi în plan sintactic mai conservatoare decât cele munteneşti.

Situaţia *Istoriilor* lui Herodot şi a *Letopiseţului* lui Grigore Ureche, anterior menţionate, adaugă din această perspectivă problemei datării manuscriselor cunoscute situaţia problematică a localizării copiilor ajunse până la noi, copii care, fiind alcătuite în altă zonă geografică decât originalul, ilustrează altă variantă a limbii române literare vechi (chiar dacă în paginile lor sunt păstrate cu certitudine multe forme şi structuri existente în manuscrisul sursă), variantă în care puteau apărea forme sau îmbinări sintactice cu localizări distincte de cele actuale.

c. Caracterul textului: copie sau original, traducere, prelucrare sau creaţie originală, scriere religioasă sau laică

Este bine ştiut că un text românesc vechi, de cele mai multe ori copie sau prelucrare a unei traduceri anterioare, este aproape totdeauna rezultatul unui amestec de norme, întrucât copistul sau tipograful au substituit o parte dintre faptele de limbă specifice textului-sursă cu fapte caracteristice normei sale lingvistice. Impunea această substituire sistemul adesea bine conturat al normelor literare regionale, obligatoriu de respectat de către copişti şi tipografi îndeosebi în cazul surselor manuscrise. (Copiile executate de pe tipărituri au consemnat încă de la cumpăna veacurilor al XVI-lea şi al XVII-lea unele dovezi notabile ale prestigiului cărţii imprimate, ca în cazul copiilor executate, în deceniile imediat ulterioare anului 1600, în zona Măhaciului de pe *Catehismul*, respectiv de pe *Pravila* coresiană[29]).

Se ştie de asemenea că, prin traducere, scrierile religioase preluau multe caracteristici ale originalelor, principiul literalităţii, adică al păstrării fidele a „literei" sursei pentru a evita alterarea „duhului" acesteia, ducând, firesc, la

[29] Vezi pentru argumente şi pentru sinteza opiniilor privind cele două copii, Chivu 1993: 57-60.

BDD-V2836 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:25 UTC)

apariţia în vechile noastre scrieri bisericeşti a multor calcuri, inclusiv sintactice, cu model preponderent slavon. Însăşi sintaxa textelor religioase, diferită de aceea caracteristică scrierilor laice, indică deopotrivă existenţa unor influenţe sintactice ale modelelor şi respectarea unor norme stilistice, respectiv retorice individualizatoare pentru componenta religioasă, definitorie, a vechiului nostru scris literar.

În acelaşi timp, în unele scrieri cu conţinut laic, alcătuite, traduse sau compilate, începând din jurul anului 1700, după modele latineşti (citãm dintre multe exemple posibile, *Dictiones Latinae cum Valachica interpretatione,* dicţionarul latin-român datorat ardeleanului Teodor Corbea[30], traducerea *Ceasornicului domnilor* de către Nicolae Costin[31] sau *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor* al lui Dimitrie Cantemir[32]), sunt preluate sau imitate (cel mai adesea prin calc) îmbinări de cuvinte sau structuri ce reflectă norme sintactice specifice limbii latine[33].

În sfârşit, în epoca iluministă, alături de transpuneri fidele după surse venind preponderent din spaţiul cultural apusean (a se vedea, spre exemplu, traducerea din sursă franceză a singularei *Istorii a amerii*, traducere datorată foarte probabil lui Paul Iorgovici[34]) apar scrieri în care autorii încercau să utilizeze sau chiar să creeze forme de limbă pentru a ilustra o anumită concepţie lingvistică, făcând să apară, în mod programatic, diferenţe între norma reală şi norma ideală. Este, spre exemplu, cazul infinitivului lung, reintrodus la sfârşitul secolului al XVIII-lea în norma literară pentru a actualiza, după model latinesc, o formă ce caracterizase şi vechea noastră limbă de cultură.

3. Comentariile şi exemplele precedente, sperăm deopotrivă valide şi convingătoare, argumentează ideea că cercetarea diacronică a unui fapt de limbă

[30] Vezi, pentru text, Teodor Corbea, *Dictiones Latinae cum Valachica interpretatione,* ediţie Alin Mihai Gherman, [Cluj-Napoca], Clusium, 2001.

[31] Textul, tradus din limba latină, a fost editat de Gabriel Ştrempel (Nicolae Costin, *Ceasornicul domnilor de Antonio de Guevara*, Ediţie critică de ~, Bucureşti, Editura Minerva, 1976).

[32] Este ştiut că Dimitrie Cantemir a alcătuit *Hronicul* prin prelucrarea în limba română a unei scrieri proprii anterioare, redactate integral în limba latină, *Historia Moldo-Vlachica.*

[33] Dincolo de structuri sintactice sau de o topică diferită de aceea uzuală în epocă în limba română, sub influenţa modelului latinesc s-a dezvoltat şi s-a rafinat, încă de la finele veacului al XVII-lea, hiperbatul, procedeu sintactic şi stilistic atestat iniţial în traduceri religioase ca formă de manierism sintactic (vezi Gheţie, Zgraon 1981: 179-181). Pentru o prezentare detaliată a utilizării hiperbatului în limba română literară veche vezi Moldovanu 1997.

[34] Vezi ediţia textului la Chivu 2002: 84-98.

BDD-V2836 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:25 UTC)

sau a unei clase de fenomene lingvistice presupune, inclusiv în domeniul sintaxei, datarea şi localizarea textului cercetat, stabilirea caracterului acestuia (copie, traducere, prelucrare sau original), identificarea stilului, respectiv a registrului stilistic pe care sursa studiată îl ilustrează şi cunoaşterea concepţiei lingvistice sau a orientării culturale căreia i s-a subordonat alcătuitorul (autor, traducător sau prelucrător).

Sunt toate acestea cerinţe ale investigaţiei filologice a surselor fără de care orice opinie privind apariţia sau funcţia unui fapt de limbă riscă să fie, într-o cercetare diacronică, incompletă sau chiar eronată.

SURSE

Cânteci câmpeneşti cu glasuri rumâneşti, Cluj*,* 1768, ediţie Mircea Popa, Cluj-Napoca, f.e., 2008.

Teodor Corbea, *Dictiones Latinae cum Valachica interpretatione,* ediţie de Alin Mihai Gherman, [Cluj-Napoca], Editura Clusium, 2001.

Nicolae Costin, *Ceasornicul domnilor de Antonio de Guevara*, ediţie Gabriel Ştrempel, Bucureşti, Editura Minerva, 1976.

Ion Creangă, *Opere,* ediţie Iorgu Iordan şi Elisabeta Brâncuş, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 2000.

Dicţionarul limbii române, tomul I, partea II, *C*, Bucureşti, Tipografia ziarului Universul, 1940; tomul II, partea I, *F-I,* Bucureşti, Imprimeria Naţională, 1934.

Samuil Micu, Gheorghe Şincai, *Elementa linguae Dacoromanae sive Valachicae*, Viena, 1780, ediţie Mircea Zdrenghea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980.

Micul dicţionar academic. MDA, I-IV, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 2001-2003.

BIBLIOGRAFIE

Avram, Mioara, 1960, *Evoluţia subordonării circumstanţiale cu elemente conjuncţionale în limba română*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Avram, Mioara, 1975, „Particularităţi sintactice neromâneşti în diferite momente ale evoluţiei limbii române literare", în *Studii şi cercetări lingvistice*, XXVI, nr, 5, p. 459-466.

Chivu, Gh., 1980, „Observaţii asupra vocativului în **-lor** în secolul al XVI-lea"*,* în *Studii şi cercetări lingvistice*, XXXI, nr. 3, p. 285-295.

Chivu, Gh., 1993, „Studiu filologic şi lingvistic", în *Codex Sturdzanus*, Bucureşti, Editura Academiei, p. 15-230.

Chivu, Gheorghe, 2000, *Limba română de la primele texte până la sfârşitul secolului al XVIII-lea. Variantele stilistice,* Bucureşti, Univers Enciclopedic

Chivu, Gh., 2002, „*Cei doi excessuri a amerii* - o 'istoriolă' romantică într-un calendar de la sfârşitul secolului al XVIII-lea", în *Limbă şi literatură,* I-II, p. 84-98

BDD-V2836 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:25 UTC)

Chivu, Gheorghe, Emanuela Buză, Alexandra Roman Moraru, 1992, *Dicţionarul împrumuturilor latino-romanice în limba română veche (1421-1760),* Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
Frâncu, Constantin, 2009, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780),* Iaşi, Casa Editorială Demiurg.
Gheţie, Ion, 1975, *Baza dialectală a românei literare,* Bucureşti, Editura Academiei Române.
Gheţie, Ion (coordonator), 1997, *Istoria limbii române literare vechi (1532-1780),* Bucureşti, Editura Academiei Române.
Gheţie, Ion, Florentina Zgraon, 1981, „Despre aşa-numitele formaţii premorfologice din limba română veche”*, Studii şi cercetări lingvistice*, XXXII, nr. 2, p. 179-181.
Gregorian, Mihail, 1961, „Notă asupra ediţiei”*,* în *Cronicari munteni,* I, Bucureşti, Editura pentru Literatură.
Guruianu, Viorel, 2007, *Sintaxa textelor româneşti originale din secolul la XVI-lea,* Bucureşti, Editura Universităţii.
Mării, I., 2004, „Infinitivul lung cu valoare verbală. Note”*,* în *Contribuții la lingvistica limbii române*, [Cluj-Napoca], Editura Clusium.
Moldovanu, Dragoş, 1997, *Dimitrie Cantemir între Orient şi Occident, Studiu de stilistică comparată,* Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române.
Negraru, Maria, Aurora Moţiu-Marcus, 1973, *Morfo-sintaxa limbii române. Cercetare bibliografică,* Partea I şi a II-a, [Bucureşti], f.e.
Onu, Liviu, 1984, „Prefaţă”, în Herodot, *Istorii,* ediţie Liviu Onu şi Lucia Şapcaliu, Bucureşti, Editura Minerva.
Panaitescu, P. P., 1958, „Introducere”, în Grigore Ureche, *Letopiseţul Ţării Moldovei,* Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, p. 7-60.
Rosetti, Al., 1968, *Istoria limbii române. De la origini până în secolul al XVII-lea,* Bucureşti, Editura pentru Literatură.
Rosetti, Al., Boris Cazacu (ed.), 1969, *Studii de istoria limbii române literare. Secolul XIX,* I-II, [Bucureşti], Editura pentru Literatură.
Rosetti, Al., Boris Cazacu, Liviu Onu, 1971, *Istoria limbii române literare, I. De la origini până la începutul secolului al XIX-lea,* ediţia a doua, revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Minerva.
Stan, Camelia, 2013, *O sintaxă diacronică a limbii române vechi,* Bucureşti, Editura Universităţii.
Ursu, Neculai, 1962, *Formarea terminologiei ştiinţifice româneşti,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
Vianu, Tudor, 1956-1962, *Contribuţii la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea,* I-III, [Bucureşti], Editura Academiei Române.

Gh. CHIVU
Facultatea de Litere
Universitatea din Bucureşti

BDD-V2836 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:25 UTC)